

Peter KUZMIČ

Vrijeme i vječnost

Etika, politika, religija

Matica hrvatska Osijek, 2006, 275 str.

Peter Kuzmič, teolog protestantske provenijencije, koji je nakon studija na Harvardu doktorirao na Katoličkom bogoslovnom fakultetu disertacijom *Biblijska društva i njihova Biblija na južnoslavenskom tlu u XIX. stoljeću*, koju je potom izdavačka kuća Kršćanska sadašnjost iz Zagreba 1983. godine tiskala pod nazivom "Vuk-Daničićevo Sveto pismo i biblijska društva" u svojoj ediciji *Analecta Croatica Christiana*, ubraja se u red vodećih i najuglednijih intelektualaca u Hrvatskoj.

Većina tekstova, prije nego su stavljani u format knjige, bili su publicirani u obliku kolumne od kraja 2000. godine pa do samog kraja 2005. u hrvatskim dnevnim novinama, tjednim te periodičnim časopisima. Upravo šaroliki spektar tiskanih medija može ukazivati i na želju autora da dosegne i šaroliko čitateljstvo.

Čitajući ovo djelo moglo bi se najprije pomisliti da se radi o odvojenim i uglavnom nepovezanim dijelovima. Ali, kada se udubimo malo pozornije, vidimo kako tekstovi sadrže misao vodilju, kao kada se piše dnevnik. Dnevnici su po svojoj naravi subjektivni, jer govore o intimnim zapažanjima, pa i procjenama. O podjeli sa širom publikom ponekada se u prvom trenu ne razmišlja, pogotovo ne da se ponude u obliku jedne kvalitetno uređene knjige. Upravo to Kuzmič postiže svojim jednostavnim i pristupačnim pisanjem.

Većina priloga tiskana je u Glasu Slavonije, a ostali u tjedniku *Danas* ("Zahvalnost bez oduševljenja" i "Došlo im do mozga", 1992), *Vjesniku* ("Tri uskrсна poziva Lijepoj našoj", 2001), *Feral Tribuneu* ("Hrvati ne slušaju Papu", 2003), *Glasu Koncila* ("Paljenje knjiga", 2003), *Jutarnjem listu* ("Nije bilo sukoba s Bozanićem", 2003) te u časopisima *Izvori* ("Što sam govorio Tuđmanu", 1996) i *Duhovno vrelo* ("Nema evangelizacije bez učenja", 2005).

Ova zbirka kolumni već u svom naslovu govori o karakteristikama suvremenog doba i to ne samo u Hrvatskoj ili regiji, već i u svjetskim razmjerima. Članak "Autobiografsko-esekerski fragmenti" tiskan je u zborniku zapisa *Nebo nad Osijekom* (MH Osijek, 2003), a tijekom druge polovice 90-ih četiri su teksta prevedena na engleski: u *Christianity Today* 1994. i 1996. ("Protiv plemenske Europe" i "Bosanske gorke istine"), u *Religious Broadcasting* 1996. ("Izazovi post-komunističke Europe"), te u *Contacts* 2004. ("Moral i realnosti izgradnja nacije").

Peter Kuzmič nastoji kroz tekstove objediniti prolaznost vremena s vječnošću. On kroz svoje tekstove ne namjerava ostati na teoretskoj razini, već želi biti praktičar. Kao što ga je okarakterizirao kolumnist *Jutarnjeg lista* Darko Pavičić u rubrici *Ispovjedaonica* ("Kuzmič za predsjednika", *Jutarnji list*, 16. prosinca 2006. godine), Kuzmič

“nije samozadovoljni socijalni teolog, koji s visine društvu tumači potrebu kršćana da se late općeg dobra nego pravi ‘šljaker’, koji će zasukati rukave i juriti od jednog do drugog kraja zemlja kada zatreba”.

Kada se govori o knjizi, čiji je predgovor napisao profesor Miroslav Volf sa Sveučilišta Yale, može se spomenuti kako se ona sastoji od četiri cjeline. U prvom dijelu, *Hrvatska između prošlosti i suvremenosti*, Kuzmič promišlja o hrvatskoj stvarnosti, ne zadržavajući se na “kopanju po prošlosti”. U drugom dijelu, *Duhovno-etički i ekumenski izazovi*, kao što i sam naziv ukazuje, govori o religijskim, napose kršćanskim međuodnosima. U trećem dijelu, *Europske teme i globalne dileme*, dodiruje aktualne i suvremene međudržavne i osobne odnose, posebno kada se to promatra kroz djelovanja pojedinaca. S obzirom na to da je Kuzmič ugledni profesor na post-diplomskom studiju Gordon-Conwell u Bostonu i posljednje, nije neočekivano da četvrto poglavlje, *Iz američke perspektive*, daje promišljanja osobe rođene na području bivše Jugoslavije koja promatra suvremenost iz perspektive Amerikanca.

Objektivna snaga tekstova je u tome da se najčešće odnose na vrijeme koje je ispred nas, a ne na vrijeme koje se proživjelo. To se ne odnosi samo na ekumenski i međureligijski dijalog, iako je knjiga usmjerena na to, nego i na to da politika bez etike ne može služiti čovjeku. Autor tekstovima ne namjerava polemizirati, bilo da se radi o političarima ili teolozima, ali izražava zabrinutost za današnje kršćanstvo te upozorava na potrebu odgovaranja izazovima i vremena i vječnosti.

Dva međusobno ovisna procesa koja obilježavaju modernu svjetsku i europsku scenu jesu globalizam i regionalizam. Ako globalizam vodi sve većoj povezanosti i međuovisnosti na svim područjima me-

đunarodne suradnje i komuniciranja, tada regionalizam nastoji ostvariti jačanje međunarodnih veza zemalja koje povezuje zemljopisna blizina i regionalna pripadnost, a zbog toga su i nastale mnogobrojne integracije i grupacije. Kuzmič promatra globalizaciju kao proces koji ima dobrih, ali i loših strana. Upravo pojedinac svojim moralnim angažmanom treba doprinositi pozitivnoj globalizaciji.

Možda bi neki drugi konteksti govora o nebu i gradu, koji se svakako ne trebaju odnositi samo na Osijek, mogli promišljati o dodirima ili susretima stvarnosti i idealnoga, materijalnog i duhovnog. Promatrajući međuodnos vremena i vječnosti, mogli bismo zamisliti da je – ako je Bog stvorio vrijeme u kojem živi čovjek – vječnost beskonačno vrijeme jer Bog živi u vječnosti. Kroz tekstove Kuzmiča mogli bismo nazrijeti da vrijeme ne može postati vječnost jer je ono slijed događaja koji odmah postaju prošlost, a budućnost tek iščekujemo.

Ipak, dolaskom Isusa Krista na ovaj svijet čovjeku je omogućeno da dohvati vječnost u kojoj će živjeti nakon vremena. Upravo je taj Put, o kojem u knjizi govori Kuzmič, smisao života – u njemu čovjek nije usmjeren samo na vrijeme, već ima pravu priliku da zadobije vječnost. Kao što i Isus opominje da se čitaju znaci vremena, kako bi se događaji mogli tumačiti očima vjere, tako i Kuzmič dotiče potrebu svjesnosti za stvarnošću – ona je prolazna, ali djela ostaju za vječnost.

Govoreći o makedonskom naprednom pomiritelju, protestantskom predsjedniku u pravoslavnoj zemlji Borisu Trajkovskom – koji je poginuo u zrakoplovnoj nesreći odlazeći na jednu konferenciju u Mostar – Kuzmič je citirao Lava Nikolajeviča Tolstoj: “Što dublje poznaješ život, tim manje vjeruješ da se on može uništiti smrću”.

I na kraju, umjesto klasičnog zaklju-

čka, Kuzmič u knjizi naglašava poruku, pomalo kao bačenu rukavicu suvremenom dobu: "Gdje se Bog i čovjek susreću tu se nebo i grad dodiruju". Kuzmič potvrđuje kako je moguće biti duboko uronjen u *vrijeme*, ali u isto vrijeme držati se *vječnosti*.

Iako će možda *nekim novim klincima* vremena o kojima piše Kuzmič izgledati daleko i teško razumljiva, važno je da ostave trag i pokušaju dokučiti gdje tražiti odgovor – jer vrijeme prolazi, ali vječnost je tu, samo je treba dohvatiti.

Robert Bogešić

Charles FINNEY

Lekcije o probuđenju

Savez građana za promicanje kršćanskih vrijednosti - Kraljevstvo, Zagreb, 2006, 493 str.

Tema probuđenja tijekom crkvene povijesti često je znala uzburkati duhove i stvoriti pristaše i protivnike tih događanja u crkvama. Često su probuđenja sačuvala crkvu od izumiranja i povratka u svijet te joj dala novi polet i snagu. Također smo svjedoci da je u povijesti Bog izlijevao svoga Duha na određene dijelove svijeta, a neka područja gotovo nikada nisu iskusila takvo Božje pohođenje. S pravom se postavlja pitanje zašto – zašto negdje Bog na takav način pohodi crkvu, a neke crkve ni približno ne iskuse tako nešto? Knjiga *Lekcije o probuđenju* daje svoj doprinos toj temi i nastoji odgovoriti na to, ali i mnoga druga pitanja.

Knjiga je podijeljena u 22 poglavlja, a u svakom autor obrađuje jedan aspekt, jednu temu koja se odnosi na probuđenje. U prvom poglavlju autor govori što je probuđenje, jasno ističući da to nije čudo, već logični rezultat pravilne primjene postojećih sredstava. Također definira rezultate koje ono donosi. Drugo poglavlje govori o tome kada je potrebno probuđenje i kada

se može očekivati. Treće poglavlje nam govori kako promicati probuđenje – što raditi i kako pripremiti put da se ono pojavi. Sljedeća tri poglavlja bave se temom molitve – molitve kao vrste posredovanja u promicanju probuđenja kojim se utječe na Boga. Autor u njima govori što je pobjedonosna molitva, što je molitva vjere i kako nam Duh pomaže u molitvi. Sedma lekcija donosi širi pregled uloge Duha Svetog u životu vjernika – zašto mnogi nemaju Duha i koje su posljedice kada je osoba ispunjena Duhom, a koje kada to nije. Osmo lekcija posvećena je molitvenim sastancima i u njoj autor navodi svrhu molitvenih sastanaka te daje savjete i primjere kako ih najučinkovitije voditi. Također se ističu zapreke koje narušavaju svrhu molitvenih sastanaka.

Od devete lekcije autor govori o sredstvima za probuđenje kojima se grešnici uvjeravaju i obraćaju. Deveta lekcija bavi se temom svjedočenja – kako i što vjernici trebaju svjedočiti. U tom poglavlju autor ističe golemu važnost i odgovornost vjer-